

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԷ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

SUPREME PATRIARCH
CATHOLICOS
OF ALL ARMENIANS
MOTHER SEE OF HOLY ETCHMIADZIN

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒԽ ԶՐԻՍՏՈՍԻ,
ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԵՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՒ ԿԱՍՕՔՆ ԱԶԳԻՍ
ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ,
ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԷ ՀԱՍԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ ԱՌՈՂՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ԷԶՄԻԱԾԻՆ

ՔՐԻՍՏՈՍԱԲԱՆԴ ՄԻՐՈՅ ՈՂՋՈՅՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ, ՊԱՏՐԻԱՐԶՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅՈՑ
ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՄԱՂԻՄԱՅ ԵՒ ԿՈՏԱՆՂՆՈՒՊՈԼԻՍՈՅ,
ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ, ԿԱՐԴԱՊԵՏԱՑ, ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ ԵՒ ՄԱՐԿԱՒԱԳԱՑ,
ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՍԱՅՆՔԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐՈՂՈՑ ԵՒ
ՊԱՇՏՕՆԵԻՑ ԵՒ ՄԻՐԵՑԵԱՆ ՀԱՍԱՅՆ ՀԱՄԱՏԱՅԵԱՆ ԺՈՂՈՎՈՐԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

«Յիշեաց գմեգ Տեր և օրհնեաց գմեգ»

(Սղմ. ԵՃԳ. 12):

Սիրելի բարեպաշտ ժողովուրդ հայոց

Շնորհին Աստուծոյ և երկնային ողորմութիւնը այցելեցին ազգիս և Հայաստան
աշխարհիս Հայ Գրեթի երևելի գիտով, որի 1600-ամեակը տօնախմբելու
շնորհընկալներն ենք այսօր: Աղօթք բարձրացնենք երկինք, քանզի «Յիշեց մեգ Տերն
ու օրհնեց մեգ», պարգևելով անձինք պսակաւոր, «որք զարդարեցին տնօրինաբար
զիմաստս անեղին. հաստատելով յերկրի զգիր կենդանի»:

Պայծառ ու պանծալի են յիշատակները, որ պիտի ոգեկոչենք:

16 դար հեռուից մեր հոգու առջև պարզուում է հայոց կեանքի այն երջանիկ օրը,
երբ Մաշտոց Վարդապետը վերադառնում էր Վաղարշապատ՝ հայերէնի նորագիտ
Տառերը սեղմած սրտին՝ Հայաստանի համար, իր զգգի համար ցաւացող սրտին:
Հեռաւոր ճամփորդութիւնից ուրախ էր վերադառնում. Աստուած ունկնդիր էր եղել նրա
անդադրում աղօթքներին և օրհնել էր նրա տքնաջան աշխատանքը, օրհնել էր նրա
առաքելութիւնը: «Այբ» և «Քէ»՝ սկիզբն Արարիչ ու վերջը՝ Քրիստոս իմաստով ծնունդ
էր առել 36 նշանագիր այբբենաշարը, որպէսզի հայ ժողովուրդը մայրենի լեզուով
ընթերցի Աստուածաշունչը, «և բոլոր մարդկանց հասնի քրիստոսաբեր փրկութիւնը»:
Ճանաչելի լինեն իմաստութիւն և խրատ, իմանալի՝ համճարների խօսքը:

Ճանապարհի կայաններն անցնում էր յուսառատ, քանզի գիտէր, որ հայրենի
երկրում սպասում են իրեն՝ ընդունելու իր ջանքերի արգասիքը: Մովսէսն անգամ
այնպէս ուրախ չէր, ասում է Մաշտոցի աշակերտ ու վարձագիր Կորիւնը, որովհետև
երբ բազուկներին առած աստուածագիր տախտակները, իջաւ Սինա լեռից,
ժողովուրդը ոսկեծոյլ կուռքի էր երկրպագում: Մինչ Մաշտոցին անհամբերութեամբ
սպասում էին Սահակ Պարթև Կաթողիկոսը, Վռամշապուհ Թագաւորը,
նախարարագունդ աւագանին, աշխարհահոգ դասը եկեղեցականաց, ու երբ լսեցին,
թէ մօտեցել է մայրաքաղաքին, ժողովրդի բազմութեամբ ելան ընդառաջ: Եւ Արաքսի
շրերը ականատես եղան հանդիպման խնդութեանը, օրհնութեան երգերին,
փառաբանական ու գոհաբանական աղօթքներին:

Աստուծոյ անանց խօսքը լսելի դարձնելու համար սկզբնաւորուեց հայերէն դպրութիւնը: Հայոց աշխարհի բոլոր գաւառներում թագաւորի հոգածութեամբ և Հայրապետի խնամքով բացուեցին դպրոցներ, կրթուեցին մանուկներ, ազատագուրու բանակը, և ժողովուրդն ինքը գալիս էր դէպի «աստուածային գիտութեան բացուած աղբիւրը»: Մաշտոցեան տառերը դարձան կենդանագիր խօսքի ծառայութեան մատուցուներ, «հայաբարբառ, հայրենախօս դարձան օրէնստույց Մովսէսը՝ մարգարեական գնդի հետ և առաջադէմ Պօղոսը բոլոր առաքելական գնդով, Քրիստոսի աշխարհակեցոյց Աւետարանի հետ միասին»: Ու բացուեցին հոգու անսպառ վտակները, աշակերտները ուսուցիչներ դարձան, թարգմանիչներ, մեկնիչներ, շարականագիր, պատմիչ ու իմաստասէր: Իմանալի լոյսի կամարով միաւորուեց Հայոց բաժանուած հողը ու երկատուած ազգային կեանքը: Աստուծոյ խօսքը յարդարեց ու զարդարեց հոգիները, հայրենի մեր երկրում ապրեցրեց փրկութեան յոյսն ու յարութեան հաւատը: Տէրը օրինեց իր ժառանգութիւնը, որը իրենց վկայութեան կեանքով վաստակել էին Տիրոջ սուրբ առաքելները և առաքելապատիւ հաւատի մեր հայրը՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչը: Արդարև, «Յիշեց մեզ Տէրն ու օրինեց մեզ»: Հայաստանի համար դժուարին ժամանակում տէրեր եղան ազգին և առաջնորդ հաւատարիմ հոգևորական ու աշխարհական իշխանաւորները մեր. «որք զօրութեամբ Հօր իմաստութեան էին անեղի հաստատեցին զաթոռ սրբոյն Գրիգորի՝ թարգմանութեամբ նշանագրութեան»:

Սահակ-Մեսրոպեան դպրոցի օրինել սերունդը կերտեց 5-րդ դարը հայոց պատմութեան՝ մտքի ու հոգու զարթօնքով պայծառ ու հանճարագործ, նուիրումով ու հաւատարմութեամբ յաղթական և նահատակութեամբ լուսազգեստ: Հոգով կրթածը հոգի կրթեց: Մեր պատմութեան յետագայ բոլոր դարերն առաջնորդեց հայ մշակոյթի ոսկէ հունձքի սերունդը՝ Քրիստոսասէր ու հայրենապաշտ, ազնուահոգի, լուսաւորեալ ու մտաւորական այն սերունդը, որը փորձութեան ժամին չվարանեց կեանքով պաշտպանել հաւատն ու հայրենին: Հայրեր ու որդիներ, ովքեր անցողիկի մէջ յաւիտենականի ճանաչումով, մեր Տիրոջ սրբազնասուրբ անունը իրենց շուրթերին, անցան ճանապարհը Աւարայրից Նուարսակ: «Յիշեց մեզ Տէրն ու օրինեց մեզ», շնորհելով դար երկունքների, դար հերոսացումի, երբ քչերի համեմատ առաքինի գտնուեցին շատերը, «որք գերկրաւոր մեծութիւն՝ փառաց խաւար կոչեցին, ապաւինելով ի յոյս անմահ փեսային՝ անճառ բանին արժանի եղեն»: «Յիշեց մեզ Տէրն ու օրինեց մեզ»: Շողաց արևը Շաւարշանի դաշտից վեր և առյաւելո միաւորեց հայոց Հաւատն ու Հայրենիքը: Հայաստանի հողը պաշտպանուած եղաւ, թէ ոտնակոխ, կանգուն եղաւ հայոց պետականութիւնը, թէ կործանուած, երեսունվեց տառերով, Գրով Կենդանի միշտ պաշտպանուած մնաց հայ հոգին, քանզի Մաշտոցեան նշանագրերը մագաղաթին շարուելով, հոգիներում էին գրի առել մեր ժողովրդի գոյութեան իմաստն ու խորհուրդը:

Մաշտոցեան Գրով անմահացել է մեծասքանչ հայոց լեզուն, ու ոսկեհունդ արմատից բարձր բարձրացել է կանաչագարդ ծառը հայ մշակոյթի, որոնցով ընդմիշտ մէկ ու միասնական է աշխարհասփիւռ ազգս հայոց, իր քրիստոնէական ինքնութեամբ, իր հաւատաւոր, ստեղծող ու առաջադիմութեան ձգտող հոգևոր ներաշխարհով: 16 դար ինչ որ ստեղծել է մեր ժողովուրդը, այնտեղ ներկայ են հայերէնի առաջին ուսուցիչները՝ Սուրբ Սահակ ու Սուրբ Մաշտոց մեր մեծ ու երանելի Վարդապետները, ու քանի դեռ անմար է նրանց լուսեղէն յիշատակը և հայ գրերի ոգեղէն խորհուրդը, պիտի ապրեն ու գործեն՝ աստուածային խաւարացի լոյսի ու անհուն գանձերի բաշխումով շարունակելով կրթել միտք անյաղթ և հոգի ազատ ու հաւատարիմ:

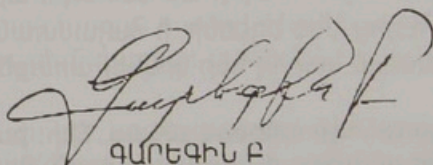
Սիրելի ժողովուրդ հայոց, սրտիդ սեղմած պահպանիր Մաշտոցեան գիրը մեր հարազատ, և միշտ նուիրական պիտի մնան մեր Հայրենիքն ու Սուրբ Եկեղեցին։ Սիրիր մեր մայրենին, ու պիտի գովերգուն փառքերը նախնեաց, շնորհը ծաղկի, տեսիլքը ազնիւ ու մաքուր և ձգտումը վսեմ՝ հայրենեաց կեանքում։ Լուսաւոր ու պայծառ պահիր հայոց դպրոցը, և մեր զաւակների հետ յաւերժի մասին պիտի գրուցեն Ազատն Արարատ, Մայր Արաքս ու Մայր Տաճար, որ ընդմիշտ յիշում են այն երջանիկ օրերի խնդութիւնը, երբ պատուական մեր ուսուցիչները հայերէն հնչող Աստուծոյ խօսքով երանելի, ցանկալի ու սքանչելի դարձրեցին Հայոց աշխարհը։

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից յորդոր ենք կարդում մեր Նուիրապետական Աթոռներին, թեմակալ առաջնորդներին, ուխտապահ հոգևոր դասին և համայն հաւատաւոր մեր ժողովրդին՝ Հայաստանում և Սփիւռքի մեր գաղթօջախներում 2005 թուականին համազգային հանդիսութեամբ ու շուքով տօնել Հայ Գրերի աստուածօրինեալ Գիւտի պանծալի յիշատակները։ Աշխարհի չորս ծագերում թող մեր խնդագին հոգու աղօթքը բարձրանայ երկինք, քանզի «Յիշեց մեզ Տէրն ու օրհնեց մեզ» պարգևելով անձինք պսակաւոր, «որք գարդարեցին տնօրինաբար զիմաստս անեղին. հաստատելով յերկրի զգիր կենդանի»։

Թող Աստուծոյ խաղաղ ու արդար հայեացքը շողարծակի հայոց կեանքին՝ ազատ ու վերածնունդ մեր Հայրենիքում և Հայ Սփիւռքի բոլոր կողմերում։

Իջման Սուրբ Սեղանի առջև աղօթք ենք բարձրացնում երկինք՝ հայցով, որ Աստուած, բարեխօսութեամբ լուսաբնակ մեր թարգմանիչ վարդապետների, շնորհի և առաւել շնորհի բաշխի հաւատաւոր մեր ժողովրդին, որպէսզի յարատև լինեն սէրը և նուիրումը առ Հայրենին ու մեր Սուրբ Եկեղեցին, և աներեր մեր հաւատը, որ «Տէրը բարութիւն պիտի գործի, իսկ մեր երկիրն իր պտուղը պիտի տայ» (Սղմ. 27 : 13)։

«Շնորհք, ողորմութիւն, խաղաղութիւն Աստուծոյ ի Հօր և ի Տեառնէ Յիսուսէ Բրիստոսէ Որդւոյն Հօր, ճշմարտութեամբ և սիրով եղիցին ընդ Ձեզ»։ Ամէն։

ՎԱՐԵԳԻՆ Բ
ՎԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՍԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Տուաւ Կոմդակս ի 29-ն Յունուարի
յամի Տեառն 2005 և ի թւին Հայոց ՌՆԾԴ
ի Մայրավանս Սրբոյ Էջմիածնի
ընդ համարաւ 283